

Oživené vnitrobloky

Malé ráje pod našimi okny

Na obyčejném dvorku v pražských Vršovcích, v zanedbaném vnitrobloku na okraji Karlových Varů i ve vyřešákováném nádvoří v centru Prahy se děje malý zázrak. Lidé, kteří tady bydlí, si uvědomili, jak příjemné chvíle mohou trávit přímo pod okny svých bytů, a rozhodli se pro to se svými sousedy něco udělat. Pojďme je navštívit.

text Marek Šálek / foto Tomáš Binter

Mikulandská 4.
Oáza uprostřed Prahy.

Spokojené uživatelky.

Zleva Zuzana Kamberská, Tereza Petrášková, Blanka Opekarová s dcerou Zůzou, Ilona Staňková, Hana Liberská se synem Danielem.

Činžák na adrese Bulharská 44 na pomezí pražských Vinohrad a Vršovíc zvenčí nevěstí nic zvláštního. Když vás ale někdo pustí dovnitř a po schůdkách projdete úzkými dveřmi na dvorek, ocitnete se v jiném světě. V útulném prostoru obehnaném zídou a zelení sedí u stolku pět dam, popíjejí kávu a jsou připraveny pochlubit se příběhem, který začal před dvěma lety.

„Asi všichni jsme si v duchu někdy posteskli, že by to dole ve vnitrobloku mohlo vypadat líp. Samotné se mi do toho ale nechtělo,“ vypráví Blanka Opekarová, která tou dobou byla na rodičovské. „Až jednou odpoledne kouknou na dvorek a vidím sousedku Pavlínou s její maminkou, jak si nesou rýč a nůžky, za chvíli už klestily křoví. Sešla jsem k nim, přidala se, a od té doby se to nabaluje jako sněhová koule.“

Zuzana Kamberská, která dříve pracovala jako statistička, tu žije od roku 1966, a vzpomíná na dřívější stav vnitrobloku: „Po obvodu stály dřevěné přístřešky na uhlí, až do osmdesátých let se v tomhle baráku topilo v kamnech...

Jinak se dvůr nijak nevyužíval, když tedy pominu venčení psů: páníček se vždycky postavil na schody, zapálil si cigáro a vypustil psa, aby udělal potřebu.“

Po ostříhání zeleně přišla na řadu špinavější práce: „Bylo potřeba vydrhnout beton, kde se sedmdesát let usazoval sajrajt,“ přibližuje Zuzana Kamberská. „Chtěli jsme, aby si tady mohly hrát děti, tak jsme půjčili na jeden víkend wapu a čistili,“ dodává Blanka Opekarová a pokračuje: „Právě děti byly hlavním spojujícím prvkem, dnes je jich v domě docela dost. Nečekali jsme ale, že to bude mít tak obrovský přesah.“

•••

Postupně přibyla houpačka, pískoviště, truhlíky na zeleninu a bylinky, kompostér, sud na dešťovku. Padlo rovněž rozhodnutí vyvést na zeď vedle dveří elektřinu a vodu. „Jednou někdo přivezl z chalupy starou výlevku – hezkou, ale s hnusným nátěrem. Tak jsem koupila odrezovač, sedla si na dvorek a několik dní škrábala a natírala. Z výsledku mám fakt radost, koukněte, není to pěkný?“ ukazuje Ilona Staňková pyšně

na venkovní litinové umyvadlo. Podobně, tedy svépomocí, tady vzniká skoro všechno. „Vidíte ty krásné truhlíky? Tak si představte, že uvnitř jsou řeznický lodny – takový ty rudý plastový bedny v barvě masa. Jenomže Blančin tatínek je šikula, tak je obložil akátovými prknamy, aby se na to dalo koukat, a ještě ty truhlíky udělal mobilní a skládací – mají kolečka, a na zimu je můžeme rozložit a odnést na půdu,“ líčí nadšeně šedesátice Ilona, které tu všichni říkají Iška. Vloni přibyl v záhonu u zídky malý dřevěný čmelín. „Když se čmeláčci na jaře učili chodit dovnitř, seděla jsem na bobku a pozorovala to,“ směje se Iška, profesí časopisecká a knižní korektorka, která se snaží, aby na dvorek dosáhl wi-fi signál. „Přijde mi škoda, že tu nemůžu pracovat, a našlo by se nás tady takových víc.“

Náklady na zvelební dvorku nebyly nijak závratné, celkově šlo o několik desítek tisíc korun. „Někdy poprosíme o peníze Vaška, to je předseda našeho družstva. A Pavlína získala grant od Nadace Via,“ pochvalují si sousedé roli Pavlínou Hořejšovou, která má profesní

Stačí málo. Dvorek v pražských Vršovcích neprošel nákladnou proměnou, a přece ho zdejší sousedé začali mít rádi a tráví na něm čím dál víc času.

zkušenosti z organizací zaměřených na sociální inovace a teď stojí ve dveřích ověšená dvěma malými dětmi. „Vznikla tady skvělá mezigenerační parta,“ přidává se k hovoru a pokračuje: „Pořádáme tady narozeninové oslavy, grilujeme, nebo se tady prostě jen tak sejdeme, abychom si řekli, co je nového nebo co dalšího bychom mohli udělat.“

Výhody oživení dříve zanedbaného a opuštěného místa je možné hledat i ještě trochu jinde. Blanka Opekarová, která dříve pracovala v bankovním marketingu, je přibližuje takhle: „Poznali jsme se, tykáme si, pomáháme si. Když někdo potřebuje vyzvednout nákup nebo nějakou zásilku, dáme si vědět a vždycky se někdo najde. Když někdo přiveze z chalupy spoustu jablek, nabídne ostatním. Když někdo odjíždí na dovolenou a potřebuje zalívat kytky, klíče od jeho bytu pak kolují domem podle toho, kde je zrovna doma. Pocházím z jižních Čech, a nikdy bych si nemyslela, že se mi v Praze něco takového poštěstí. A stačilo vlastně málo: sešla se hromada normálních lidí, kteří se dokážou normálně domluvit. Důležité je všechny o všem informovat: používáme

klasickou nástěnkou, máme vlastní web a vytvořili jsme skupinu na WhatsAppu. Hlavně se ale pořád setkáváme.“

V domě z roku 1931 je pětadvacet bytů v družstevním vlastnictví. Žije tu zhruba padesát lidí, do zvelebování dvorku a společenského života se zapojuje zhruba polovina. Využívám toho, že jsou zavřená všechna okna, a ptám se přítomných žen: „To tady fakt nebydlí ani jeden prudič, který by občas zařval, ať už koukáte být dole zticha?“ Následuje chvíle dohadování, nakonec vyplave jediná vzpomínka: „Jeden chlápek ze čtvrtého patra byl fakt protivnej, ale ten už se naštěstí odstěhoval. Pak jsme tady měli alkoholika a neplatiče, ale ten si udělal tolik zářezů, že o byt nakonec přišel.“

A co ostatní muži z domu, včetně manželů a partnerů? Nebojí se ženské družiny, která vládne dvorku? „Nebojí, a taky jsou užiteční. Když je potřeba, chopěj se vrtaček a rýčů, rádi roztápěj gril, to je taky důležitá práce. Jen potřebujou trochu popostrčit,“ říká Zuzana Kamberská, následuje hromadný smích. „Nejlepší je, když mi přijde esemeska: ‚Chtěla jsem grilovat, ale Václav říká, že je to pro dva lidi zbytečný.

Nechcete mě někdo zachránit?‘ A za hodinu už nás tady sedí patnáct, každá něco přinese a máme báječný piknik,“ líčí paní Zuzana. V záhonech dozrávájí dýně a hovor se stáčí k receptům, postupně přirozeně vyplyne program na příští víkend: dýňové hody.

KARLOVARSKÁ ELITKA

Fičí vítr a začíná se stmívat. Z šestipatrových domů u dálničního průtahu v karlovarské čtvrti Rybáře přesto vycházejí lidé ven a trousí se po rozbitých chodnících na stejné místo. Od šesti večer se u dvojice laviček v jinak dost bezútesném prostoru koná první setkání, které by mělo přispět k obnově zdejšího vnitrobloku. Rozlehlé a místy svažité ploše dominuje výměňková stanice místní teplárny, dlouhá řada kontejnerů na směsný odpad, dvě desítky zaparkovaných aut, pás garáží, pět pouličních lamp, několik vzrostlých stromů a neudržovaný trávník.

„Všechny vás tady vítám a pojďte prosím malinko blíž, abychom se slyšeli. Já se jmenuju Michal Křivohlávek a tohle je moje kolegyně Barbora Týcová. Oba jsme ze spolku Bieno, který se zabývá

obnovou vnitrobloků, a přijeli jsme za vámi z Prahy na pozvání lidí ze spolku Vzbudme Vary,“ pronáší na úvod kníratý čtyřicátník s brýlemi a v bekovce. U přílehlého křoví mezitím přibyl hlouček postav, po nichž někteří místní pokukují trochu podezíravě. „Vítám zde rovněž představitele magistrátu. Ti teď na začátku nebudou mluvit, ale mohou nás doplnit, kdyby znali konkrétní odpověď na nějakou vaši otázku,“ reaguje na příchod městských úředníků Michal Křivohlávek a předává slovo Tereze Hadravové ze spolku Vzbudme Vary.

„Na jaře jsme uspořádali přednášku na téma vnitrobloky a překvapilo nás, jak živé téma to pro účastníky bylo. Vyzvali jsme proto Karlovaráky, aby přihlašovali zanedbaná místa, která mají u domu, a nabídli jsme, že pomůžeme s jejich revitalizací,“ říká útlá třicátnice. Na zmíněnou výzvu se ozvalo čtrnáct lidí – a shodou okolností hned tři byli obyvatelé „Elitky“, jak se říká zdejšímu bytovému bloku, na jehož průčelí visí staříčkový neon s nápisem Elite. „Děkuju za pozornost, a kdyby vám byla zima, vzadu u stolečku najdete termosky s čajem, je tam i nakrájená bábovka,“ končí svou řeč Tereza Hadravová.

V karlovarské Elitce je celkem 167 bytů. Zdejšími lidem se nelíbí, jak to vypadá pod jejich okny, a od dnešního večera si hodně slibují. Od samého začátku jsou proto slyšet z jejich strany nejrůznější postřehy, přičemž stížnosti převažují; opakují se zejména historky s krysy, které kolonizují zdejší popelnice. „A teď co nás čeká,“ bere si slovo Barbora Týcová z Biena. „My vám nebudeme říkat, co tady má být a jak to má vypadat, nepřijeli jsme prosadit nějaký náš projekt. Cílem tohoto setkání je shromáždit vaše představy: podrobně popsat, co tady považujete za důležité, jaké problémy podle vás tenhle prostor má a které nápady nebo aktivity byste tady uvítali.“

Co je nejdůležitější? Když byly tabule popsané, dostali lidé samolepící kolečka, aby je přiřadili k jednotlivým bodům. Pomáhali jim v tom Barbora Týcová a Michal Křivohlávek z pražského spolku Bieno (nahofe).

Elitka. V karlovarské čtvrti Rybáře se sešly tři desítky obyvatel, aby se zamysleli, co v jejich vnitrobloku stojí za to zachovat a co naopak vnímají jako problém.

Přicházejí další obyvatelé Elitky, někteří se svými psy. Část z nich využívá možnost být co nejbližší řečníkům, jiní postávají v přítomnosti opodál. „A teď k průběhu debaty!“ přerušuje počínající sousedské hlučení Michal Křivohlávek. „Připravili jsme pro vás tyhle čtyři plachty. Jak vidíte, jsou úplně prázdné. Tak se zkuste zamyslet, co je tady pro vás nejdůležitější a co by mělo být zachováno. A řekněte to nahlas. My si ověříme, jestli tomu správně rozumíme, a poté váš podnět napíšeme na tabuli. Takhle budeme pokračovat, dokud nezaznamenáme všechno, co máte na srdci.“ Z hloučku později přichozících se ozve: „No potěš, to tady budeme do půlnoci!“

Vzrušený neklid mezi přítomnými stoupá. Michal Křivohlávek si udělá z dlaní trychtýř a zavolá: „Prosím vás, ještě něco: nekomentujte v téhle fázi, co říká někdo jiný. Každý má právo vyřknout svůj názor, ačkoliv s ním třeba někdo další nesouhlasí. Jde o to, zachytit všechny hodnoty a problémy, i když jsou v tuto chvíli protichůdné. A poslední věc: co se teď na těch tabulích začne objevovat, není seznam všeho, co se

uskuteční a splní. Je to škála pocitů, následovat budou další kroky.“ V davu, který se shlukuje kolem tabulí, to vře netrpělivostí.

•••

Barbora Týcová nedočkavce ještě na chvíli přibrzdí: „Úplně na začátek pro vás máme rychlou, dvouminutovou hru, takové hlasování tělem. Hezky nám ukáže, jak velkou očekáváte změnu. Představte si, že jsme na šachovnici. Tahle pomyslná přímková, která vede ke garážím, znamená velkou změnu. A čára směrem tady k tomu křoví představuje malou změnu. Tak si, prosím, vyberte a postavte sami sebe na místo, jak to vy osobně vidíte.“ Následuje šum a přesouvání. „A pak tady máme druhou, příčnou osu, která nám pomůže znázornit, do jaké míry jsou pro vás důležité auta a parkování, a jak moc vítaná a důležitá je pro vás zdejší zeleň. Takže, kdo chce velkou změnu a hodně parkovacích míst, stoupne si sem, kdo nechce žádnou změnu a je spíš pro park, postaví si sem.“

Ozývá se šoupání podrážek a hlasy: „Kde jsou ty velké změny?“ ptá se například majitelka psa Bertíka a dodává:

„My chceme velké změny všeho! Chceme větší údržbu zeleně, víc parkování, opravy chodníků, vyřešit popelnice. Tak už to začněte, proboha, sepisovat!“

O půl hodiny později jsou všechny tabule takřka celé popsané. Barevně odlišným fixem se zapisují Hodnoty, Problémy, Nápady. Když všichni odkývají, že jejich promluvy či výkřiky byly pochopeny a zaznamenány správně, následuje další fáze: každý dostane od organizátorů tři samolepicí kolečka a může je přiřazovat k jednotlivým podnětům. Počet bodů podle důležitosti se tak může výrazně lišit, což se také stalo. Například uzamykatelné přístřešky na popelnice (aby se v nich nemohli přehrabovat bezdomovci) nebo odborné zásahy pro přerostlé stromy (aby na nikoho nespadly uschlé větve) získaly skoro dvacet puntíků, zatímco vodní prvek nebo relaxační koutek nedostaly ani hlas.

Co se týče hodnot, ocenili lidé z Elitky nejvíce stromy, klid, trávník a pocit zázemí – byť jejich vnitroblok není uzavřený, takže zvenčí se sem může dostat kdokoli. Za největší problémy označili volně přístupné popelnice, krysy, rozbité cesty, psí exkrementy, nedostatek

herních prvků pro děti, poškozené stromy, nedostatečné osvětlení a mizernou údržbu zeleně.

„Moc vám všem děkujeme, že jste přišli. Sběr vašich podnětů tím ale nekonečí: rozproudíme ještě elektronickou anketu, aby se mohli vyjádřit i sousedi, kteří dnes nemohli dorazit. A za dva týdny vás pozveme na brigádu, abychom si osahali terén a upřesnili některé věci, které z dnešního setkání vzešly. Svaříme si k tomu víno, a když někdo něco upeče nebo namaže chleby, bude to skvělé,“ loučí se Michal Křivohlávek a předává slovo Petru Kroppovi, vedoucímu Kanceláře architektury města Karlových Varů: „Jsem velice překvapen, kolik se vás tady sešlo. A naplňuje mě to nadějí, že Karlovaráci mají zájem o svoje město. A to je to nejdůležitější, protože my si můžeme navymýšlet a narýsovat spoustu plánů, ale když nepodnítíme obyvatele, aby se zapojili svými myšlenkami, a možná i vlastní

ZNÍ ŠOUPÁNÍ PODRÁŽEK A HLASY: KDE JSOU TY VELKÉ ZMĚNY?

prací, nepodaří se nám město oživit,“ říká padesátník, který se tady narodil, ale architekturu vystudoval v Dortmundu a dlouhé roky žil a pracoval v Holandsku. Na závěr říká: „Myslím, že v případě Elitky se máme po dnešku o co opřít.“

MIKULANDSKÁ 4

Ulicí duní bourací stroje, z jedné strany sem couvá míchačka betonu, z druhé

přijíždí odtahový vůz. Rachot, pípání couvaček, křik stavebních dělníků. Do toho se ozve sotva slyšitelné cvaknutí vrat.

Obyvatelé Mikulandské ulice v samém centru Prahy žijí už mnoho let v těsném sousedství obřího staveniště – nejdříve za rohem vyrůstal kancelářský a obchodní komplex Quadrio, potom přímo v ulici budova známá jako Drn, nyní se kompletně vybourává budova staré školy. Stačí ale vejít do vchodu číslo 4, udělat pár kroků – a ocitnete se v oáze klidu a ticha. „Věděli jsme, že s tím dvorem musíme něco udělat. Nenapadlo nás ale, kolik nám to sežere času, energie a peněz,“ říká Pavel Hradecký, předseda zdejšího „esvéjčeka“, tedy společenství vlastníků jednotek.

Stojíme na nové kamenné dlažbě pod vzrostlým platanem, opodál je rozložený designový zahradní nábytek, do toho se tiše spouští samozávlaha, která přivádí kapky vody k zeleni všude

Klenot. Nenápadný luxus na adrese Mikulandská 4. Členové zdejšího SVJ si dopřáli vzrostlý platan, podzemní cisternu na dešťovku a samozavlažovací zařízení.

kolem nás. Prohlížíme si fotky, jak to tady vypadalo ještě před rokem, a je to velký rozdíl. „Popraskaný beton, popelnice a dvě garáže, jinak nic,“ přibližuje někdejší podobu vnitrobloku Pavel Hradecký, kterému plán předělat tento prostor na sedm let změnil život.

•••

Příslušný pozemek patřil Městské části Praha 1, neboť do privatizace bytového fondu v devadesátých letech nebyly zahrnuty společné venkovní prostory. Nijak se však o něj nestarala. „Ta jednání s úředníky bych nikomu nepřál zažívat,“ říká majitel dvou zdejších bytů. „Když jsme projevíli zájem o odkoupení, napálili nám strašnou cenu. Spočítali to totiž jako stavební parcelu, přestože se tady nic stavět nesmí, památkáři to hlídají.“

Po mnoha peripetiích vlastníci bytů z Mikulandské 4 na nabídku obce, která činila 4,3 milionu korun, jednohlasně kývli. „Neuměli jsme si už představit, že by to tady zůstalo při starém. Naštěstí nám to dali na splátky, takže tam posíláme výnosy z fondu oprav, do kterého vybereme sto tisíc měsíčně,“ přibližuje Pavel Hradecký.

Následovala organizačně, projekto- v ě i realizačně náročná přestavba. „Stá- lo nás to další dva miliony, ale výsledek stojí za to. Rád říkám, že jsme takový

Rolls-Royce mezi pražskými vnitrobloky. Občas mi dokonce volají předsedové jiných esvéjček a ptají se, jak jsme to dokázali,“ usmívá se spokojeně Pavel Hradecký, který dříve pracoval ve firmě zabývající se rekonstrukcí interiérů, ale pak si udělal pilotní průkaz a nyní tráví nejraději čas v kokpitu soukromých tryskáčů.

„Důležité bylo, že jsem měl od začátku do konce pro všechna jednání od sousedů fantastickou podporu. Jen zkraje se někteří trochu divili té sumě – zajímali se, jestli na to máme, a chtěli přesná čísla. Naštěstí míváme schůzky ve škole, tak jsem si jednou stoupl k tabuli, vzal křídlo a rozpočítal tu částku na jednotlivé byty. Vyšlo to asi na dvě stě tisíc a já jsem přesvědčen, že se tou investicí zvedla cena každého bytu nejmíň o půl milionu,“ argumentuje Pavel Hradecký.

S tím souhlasí jeden z jeho sousedů Petr Bodlák. „Jasně, že přednější jsou střechy, komíny, fasády, chodby, schodiště... Ale podle mě tahle paráda na dvoře pomohla domu víc než všechny fasády dohromady. Když už to tady bylo vybagrované, obnovili jsme větrání do sklepů, které tam kdysi bylo, ale OPBH (*Obvodní podnik bytového hospodářství spravující nemovitosti před rokem 1989 – pozn. red.*) je kdysi nechalo zadržet.“ Petr Bodlák si pochvaluje i novou

zelen: „Už teď je znát teplotní rozdíl, když sem přijdete zvenku. Až se to ještě víc rozroste, bude to ještě lepší.“

Velkou vymožeností, kterou si sousedé z Mikulandské 4 dopřáli, je třicetiletý platan, který do Prahy přicestoval z Itálie a jeho pořízení včetně dopravy a vysazení vyšlo na osmdesát tisíc korun. Dalším, skrytějším pokladem zdejšího nádvoří je podzemní cisterna na pět tisíc litrů vody, do které je svedena dešťová voda ze všech pěti okapů. „Když v létě neprší, pokryje nám to spotřebu na čtrnáct dní,“ upřesňuje Pavel Hradecký.

•••

Nedá se říct, že by se na nádvoří v Mikulandské 4 odehrával podobně pestrý sousedský život jako v Bulharské 44, což byl první příběh této reportáže. Přesto i tady k určitému „prolomení ledu“ dochází.

„Celé to sedmileté martyrium nás fakt stmelilo. A když bylo hotovo, dopřáli jsme si přímo tady na dvoře velké mejdan,“ směje se Pavel Hradecký. „Gril, sud s pivem, prosecco, živá hudba. Přišli na nás policajti, tak jsme jim to vysvětlili a bavili se dál. Vždyť kvůli tomu přece žijeme, abychom se potkávali, nebo ne!“

Bytový komplex na adrese Mikulandská 4 tvoří osmadvacet bytů, což čítá zhruba sto lidí. „Občas si na dvůr někdo přijde vypít kafe, číst si, nebo jen tak posedět a relaxovat,“ říká Pavel Hradecký. Přímo na jedné ze zdí je kamera, k jejímž záznamům má přístup právě předseda SVJ. „Tohle je nóbl barák, takže si to tady musíme pečlivě hlídat. Bohužel, tři byty už jedou v Airbnb. To se nám hodně nelíbí a vymýšlíme nové stanovy, jak se s tím vypořádat.“

Žije tu i pár starousedlíků, kteří pamatují, když byl v zásuvkách proud 120 V a topilo se uhlím v kamnech. „Je tu jedna osmdesátiletá paní, která už chtěla byt prodat a odstěhovat se. Když ale viděla, jak se to tady bylo proměnilo a jaký má teď krásný výhled z okna, rozhodla se zůstat,“ říká Petr Bodlák a dodává: „Jsou esvéjčka, kde se nedomluvěj ani na vytírání pod rohožkami, protože jeden nesnese druhého. My jsme se tu sešli krásně.“ ●

